

Věra Müllerová

Tříhlasé adventní a vánoční písně z kancionálu V. K. Holana Rovenského – praktická edice

Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta a Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, Praha 2011.

stran s obrazovými přílohami v textu + stran příloh

Posudek vedoucího práce

PhDr. Tomáš Slavický, Ph.D.

Cíl předkládané práce je ediční, a to poměrně komplikovaný a mezioborový. *Capella regia musicalis* Václava K. Holana Rovenského (Praha 1693-94) patří k významným pramenům české barokní hudby i literatury. Jako první velký vícehlasý kancionál po Adamu Michnovi je Holanova *Capella* všeobecně známá, v odborné literatuře diskutovaná a různě prakticky využívaná již od druhé poloviny 19. století. Vybrané písně, zejména vánoční, se dostaly do kulturního povědomí i v novější době řadou praktických úprav a nahrávek. Kritická edice, která by zpřístupnila celý pramen, je však nad možností jednotlivce, proto je pochopitelné, že muzikologové ani literární historici doposud nenašli síly k takovému počínu. Důvodem je různorodost repertoáru, množství edičních problémů a konečně i tiskových variant a chyb, které vyžadují teoretickou i praktickou orientaci v několika disciplínách (hudební a literární historie, lingvistika, kodikologie).

I v takovéto situaci má smysl pokusit se o praktickou edici vybrané části. Výsledek může být nejen vítaným obohacením sborového repertoáru, ale může přispět i k tříbení pravidel pro budoucí edice kritické. K tomuto účelu byl vybrán jednoznačně ohraničený oddíl písní adventních a vánočních, mezi nimi pak vzorek písní pro dva hlasy a basso continuo. Cílem práce bylo připravit edici, která by byla důsledně praktická (tedy mimo jiné přístupná i souborům, které se nespécializují na autentickou provozovací praxi) ovšem která by průběžně komentovala všechny problémy a otázky, které se v průběhu práce budou objevovat. Toto omezení neznamena „autentické“ normy ignorovat, ale naopak: neponechávat je improvizaci a zdůvodněně je vnášet do notového zápisu a komentářů. Z tohoto hlediska se práce může stát „pilotním projektem“, který může vyzkoušet použitelnost určitého řešení a může mít svůj význam pro tříbení edičních pravidel v odborné diskusi.

Autorka se zapracovala do kritického čtení historického pramene, prokázala schopnost pečlivé editorské práce. Při práci na edici osvědčila invenci a samostatnost, zorientovala se v rozsáhlé literatuře několika oborů a kriticky nastudovala řadu dosavadních edic. Z tohoto hlediska je třeba ocenit vypracování vlastních edičních zásad, přiměřených tomuto typu pramene a edice. Týkají se notového zápisu, přepisu barokní češtiny i výsledné úpravy edice. Cílem práce je edice praktická, autorka nicméně prostudovala různé ediční zásady raněnovověké hymnografie, aby v každém konkrétním případě rozhodla, do jaké míry k nim bude přihlížet.

V úvodních přehledových kapitolách autorka zpracovává přehled českých kancionálů a představuje osobnost V. K. Holana jako redaktora, upravovatele a pravděpodobného autora některých textů a hudby. Viděno z pohledu práce jako celku, tyto kapitoly by mohly být zpracovány důkladněji – mohly by brát v potaz širší záběr literatury, podat přesnější charakteristiky jednotlivých pramenů a prostředí (třeba jednotlivých konfesí 16. století), při představení Holanova kancionálu se zmínit o pokročilé diskusi v literárněhistorické literatuře, komentovat variantnost tiskových exemplářů atd. Hlavním úkolem práce je však edice s edičními zásadami, proto tyto kapitoly mají funkci úvodního přehledu. Vzhledem k tomu, že žádný přehled české raněnovověké hymnografie doposud neexistuje, musela i zde autorka kompilovat z různých typů literatury (s výpomocí přehledů v dipomových pracích) a počítat s tím, že v interpretaci některých tendencí a pramenů dosud není jednotu. Kdyby byla tato část práce odvedena způsobem vyčerpávajícím a bezchybným, mohla by být publikována jako dodnes chybějící oborová rukověť; ovšem pak by se mohla stát hlavním tématem pro pokročilejší práci z hudební nebo literární vědy.

Podstatná část pracovního výkonu spočívá v edici, edičních zásadách a kritickém aparátu. Je třeba ocenit, že tato část není připravena převzetím nějakého obecného vzoru, ale má za sebou samostatné hledání, zkoušení a třeba i opouštění jiných řešení a variant. Některá řešení jsou výsledkem tříbení řešení a pracovních kompromisů, které jsou předkládány k další diskusi. Zde je třeba zmínit zejména formátování písní na stránku (využívající zkušenosti tištěných kancionálů 17. – 19. století), řešení různocení v předznamenání a posuvkách (v barokních pramenech značených velice kusým způsobem) nebo rytmickém zápisu. Organizace rytmu do taktů, praktickou edicí vyžadovaná, s sebou nese nutnost u každé písni jednoznačně vyřešit a vyznačit hemioly a jiná oživení rytmu.

Záležitostí, která doposud nebyla v hymnologických edicích uspokojivě řešena, je kolísání verše a podkládání slabik pod hudbu ve strofických písních. Filologické edice, které jsou považovány za vzorové (Škarka 1968, Lehár 1990) paušálně poukazují na zkušenost s licenci slabiky. Autorka tuto licenci slabiky v každém případě individuálně řeší, zapisuje do not a komentuje v kritickém aparátu. Dalším přínosem práce je komentování, poznámkování a emendace tiskových chyb. V některých písních se podařilo vypátrat případy, kdy se v Holanově kancionále objevuje vážná tisková chyba, ale lze ji opravit přihlednutím k přetištění téže písni v pozdější kancionálové tradici. Vedle kritického přístupu k materiálu je třeba ocenit autorčin smysl pro výstup praktické edice, tedy pro práci sbormistra, který potřebuje pro každý detail jednoznačné řešení. Proto potřebuje od editora návrh – ovšem s komentářem, který zprostředkuje podobu původního zápisu, nabídne a případně zdůvodní nejlepší řešení. Diskutabilním může být zápis osminových a menších not pod trámce, který dává přednost logice rytmické před podložením slabik. Zde však autorka (s ohledem na předpokládané uživatele) respektuje úzus dnešních instruktivních hudebnin, které jsou určeny více k nácvičku nežli ke čtení z listu.

Jsem si vědom toho, že autorčino pracovní nasazení dovedlo práci na vyšší úroveň, než byla původně plánována. Tím se vysvětluje (ne vždy omlouvá) nevyrovnanost mezi stylem a úrovní jednotlivých kapitol. Je nutné zmínit se o nesjednocené stylistice, která je autentickým svědkem tvůrčího procesu. Autorka započala práci stylizovat jako komentář k praktické edici, určené v první řadě amatérským a dětským sborům. S postupným zapracováním se do komplikované ediční praxe však bylo zapotřebí přenést celý pracovní výkon do jiného patra odborné i jazykové komunikace. To se zdařilo se střídavým úspěchem – v práci zůstávají „ostrůvky“ původního záměru: představit edici adventních a vánočních písní čtivým a poutavým způsobem, který rád sahá k obraznosti.

Jádro práce, tj. edice samotná je však zpracována velmi pečlivě. Patří do náročnější oborové diskuse hudebně i literárně historické, kam ovšem její ambice nesměřují pro důsledně praktické zaměření. Vzhledem k tomu, že vstupuje do neřešené problematiky, experimentuje a hledá nová řešení, může být řada detailů diskutovatelná. Přesto výsledek považuji za mimořádně uspokojivý, a to jak objemem odvedené práce, tak i samostatností a invencí. Výsledek práce může mít rovněž nemalý přínos pedagogický – edice může výrazně obohatit repertoár dětských sborů a dát jejich sbormistrům do rukou kvalitní soubor českých barokních písní. Vzhledem k mezioborové náročnosti tematu, rozsahu nastudované literatury, pečlivosti práce a solidní redakční úpravě považuji tuto práci za jeden z nejlepších a nejpečlivěji odvedených pracovní výkonů z celého ročníku. Podle měřítek kladených na bakalářské práce a s přihlednutím k úrovni ostatních prací v ročníku ji **doporučuji k obhajobě**, a i při vědomí výše uvedených nedostatků si dovoluji předložit k diskusi její hodnocení jako **výborné**.